

Uloga mreže Zavoda za javno zdravstvo u kriznim stanjima – iskustvo poplava iz 2014. godine

Tamara Poljičanin¹, Kata Krešić², Ivana Pavić Šimetin¹, Vedran Poljak¹, Marijan Erceg¹, Aleksandar Šimunović¹, Pavle Jeličić¹, Krunoslav Sokol², Ankica Ilić²

¹Hrvatski zavod za javno zdravstvo,

²Zavod za javno zdravstvo Županije Vukovarsko-srijemske

Sažetak

Hrvatski zavod za javno zdravstvo predložio je Ministru zdravlja donošenje Odluke o proglašenju stanja opasnosti od epidemije u više županija i to Vukovarsko-srijemskoj, Brodsko-posavskoj, Požeško-slavonskoj i Sisačko-moslavačkoj. Proglašavanje opasnosti od epidemije olakšalo je koordinaciju i provođenje potrebnih mjera na području zahvaćenih županija i osiguranje prekogranične suradnje u rješavanju stanja. Nakon donošenja odluke, na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, donesen je i **Opći plan sanacije poplavljenih područja** koji je predviđao *provođenje preventivnih mjera tijekom poplave te sanaciju terena nakon povlačenja vode* provođenjem kojih bi bili uklonjeni mogući izvori i putevi prijenosa uzročnika zaraznih bolesti s konačnim ciljem osiguranja sigurnog okoliša za život stanovništva.

Prema Općem planu mjera sanacije provedena je sanacija terena koja je podrazumjevala uklanjanje lešina uginulih životinja i sve zagađene zdravstveno neispravne hrane za ljude i životinje i njihovo uklanjanje na siguran način. Uklonjen je krupni otpad, mulj nataložen u objektima i oko njih, provedeno temeljito **mehaničko čišćenje i dezinfekcija** javnih površina i objekata. Provedene su mjere **deratizacija** objekata i okoliša. Mjerama **dezinsekcije** radilo se i još uvijek se nastavlja raditi na uništavanju larvi komaraca i njihovih adultnih oblika. Izrađene su detaljne **Upute za čuvanje zdravlja** pri asanaciji i Upute za građane nakon poplave i podijeljene stanovništvu. U njima su opisane mjere koje trebaju provoditi povratnici u poplavljena područja kako bi sačuvali svoje zdravlje.

U provedbi mjera sudjelovali su stručnjaci zavoda za javno zdravstvo zahvaćenih županija potpomognuti s više od 50 stručnjaka iz mreže zavoda. Njihov doprinos još jednom je istaknuo **nezaobilaznu ulogu i značaj mreže zavoda za javno zdravstvo na čelu s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo u rješavanju kriznih stanja.**

Rezultat svih provedenih aktivnosti jeste mirna epidemiološka situacija. Rizik opasnosti od mogućeg razvoja epidemija iz dana u dan vraća se onom koji je uobičajen za zahvaćeni prostor u ovo doba godine.

Tekst članka

Razmjeri poplave koja je u svibnju pogodile više županija i njihova prekogranična područja uz sliv rijeke Save bili su neuobičajeno veliki. Više tisuća kuća i dvorišta bile su polavljene, više tisuća ljudi moralo je izaći iz svojih domova, a nakon povlačenja zaostale su velike količine mulja i drugog otpada. Uginuo je i veliki broj domaćih životinja koje se nije uspjelo spasiti i njihove lešine trunule su do povlačenja vode i njihova sigurnog uklanjanja tijekom asanacije. Voda i površine bile su zagađene bakterijama koje su uobičajeni uzročnici crijevnih zaraznih bolesti poput Ešerihije koli, Kampilobaktera, Salmonelle, uzročnika dizenterije. Porasta je rizik za pojavu Leptospiroze koje se inače u mirnim uvjetima rijetko javljaju. Među uginulim životinjama u okolišu nalazio se i veći broj uginulih glodavaca, a preživjeli su se približili ljudskim nastambama u potrazi za zakloništem i hranom tako da je porastao rizik od pojave Hemoragijske groznice s bubrežnim sindromom ali i drugih bolesti zbog kojih je prije povratka ljudi bilo važno provesti mjere deratizacije kojima će se broj glodavaca smanjiti na najmanju moguću mjeru. Velike količine vode i visoke temperature pogodovale su pojavi velikog broja komaraca koji su prijenosnici bolesti. Brojnost komaraca i njihovi ubodi pored toga što predstavljaju neugodu za ljude, povećavaju i rizik pojave za neke bolesti poput Groznice zapadnog Nila koja se zadnjih godina u Hrvatskoj i okolnim zemljama javlja krajem ljeta. Bilo je važno osigurati provedbu mjera dezinfekcije na širokom području. Veliki razmjeri poplave koja je istovremeno zahvatila više županija i pogranična područja u okolišu je stvorilo preduvjete za pojavu zaraznih bolesti koje se mogu prenijeti vodom, hranom i vektorima (prijenosnicima bolesti) i povećalo rizike za pojavu epidemija zaraznih bolesti. Sve navedeno imalo je za posljedicu **porast rizika od pojave zaraznih bolesti**.

To su bili razlozi zbog kojih je **Hrvatski zavod za javno zdravstvo predložio Ministru zdravlja** donošenje **Odluke o proglašenju stanje opasnosti od epidemije** u više županija i to Vukovarsko-srijemskoj, Brodsko-posavskoj, Požeško-slavonskoj i Sisačko-moslavačkoj. Proglašavanje opasnosti od epidemije olakšalo je koordinaciju i provođenje potrebnih mjera na području zahvaćenih županija i osiguranje prekogranične suradnje u rješavanju stanja. Nakon donošenja odluke, na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, donesen je i **Opći plan sanacije poplavljenih područja** koji je predviđao *provođenje preventivnih mjera tijekom poplave te sanaciju terena nakon povlačenja vode* provođenjem kojih bi bili uklonjeni mogući izvori i putevi prijenosa uzročnika zaraznih bolesti s konačnim ciljem osiguranja sigurnog okoliša za život stanovništva.

Predložene preventivne mjere predviđale su provedbu kontrole i osiguranja sigurne vode za piće, osiguranje konzumiranja zdravstveno ispravne hrane (konzervirane ili dobro termički obrađene), nošenje zaštitne odjeće i obuće te temeljita osobna higijena, mjere dezinfekcije objekata i javnih površina, deratizaciju i dezinsekciju.

Prema Općem planu mjera sanacije provedena je sanacija terena koja je podrazumjevala uklanjanje lešina uginulih životinja i sve zagađene zdravstveno neispravne hrane za ljude i životinje i njihovo uklanjanje na siguran način. Uklonjen je krupni otpad, mulj nataložen u objektima i oko njih, provedeno temeljito **mehaničko čišćenje i dezinfekcija** javnih površina i objekata. Provedene su mjere **deratizacija** objekata i okoliša. Mjerama **dezinsekcije** radilo se i još uvijek se nastavlja raditi na uništavanju larvi komaraca i njihovih adultnih oblika. Izrađene su detaljne **Upute za čuvanje zdravlja** pri asanaciji i Upute za građane nakon poplave i podijeljene stanovništvu. U njima su opisane mjere koje trebaju provoditi povratnici u poplavljena područja kako bi sačuvali svoje zdravlje.

U provedbu mjera predviđenih planom, pod koordinacijom **Državnog stožera na terenu u Županji i Kriznog stožera Ministarstva zdravlja**, bili su uključeni brojni stručnjaci iz institucija države i lokalne samouprave, ali i volonteri okupljenih oko nevladanih udruga koje su djelovale na terenu. Bili smo svjedoci **suradnje svih sektora vlade i civilnog društva**, a o njenoj uspješnosti svjedoči činjenica da nije došlo do pojave epidemija zaraznih bolesti i da se postupno ostvaruju preduvjeti za povratak ljudi u svoje domove.

Značajan doprinos smirivanju cjelokupne situacije dali su i **Hrvatski zavod za javno zdravstvo i cijela mreža županijskih zavoda za javno zdravstvo**. Svojim aktivnostima osigurali su stručne podloge za planiranje potrebnih mjera, trajni epidemiološki nadzor te provedbu općih i posebnih mjera prevencije i sprečavanja zaraznih bolesti. Od prvoga dana, svi stručnjaci iz mreže zavoda iskazali su svoju želju za odlazak u poplavljena područja i podršku kolegama u županijskim zavodima na zahvaćenim područjima. Pod koordinacijom Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, na terenu su se smjenjivali timovi javno-zdravstvenih stručnjaka koji su provodili mjere predviđene planom.

Od 17. svibnja 2014. godine započet je epidemiološki nadzor nad stanovništvom koje je moralo napustiti svoje domove i objektima u koje su bili smješteni. Tijekom cijelog razdoblja provedeno je više od 370 epidemioloških izvida, obavljeno više od 200 monitoringa vode za piće i u skladu s rezultatima izdane potrebne preporuke. Stručnjaci iz mreže zavoda sudjelovali su u provedbi i nadzoru nad dezinfekcijom više od 4.800 kuća i objekata. Planiran je i proveden monitoring komaraca i u skladu s rezultatima provedeno je više desetaka postupaka

dezinfekcije larvi i adulta komaraca u zahvaćenim županijama ali i njihovim prekograničnim područjima. Cijepljeno je više od 1.000 ljudi koji su radili na sanaciji terena.

U provedbi mjera sudjelovali su stručnjaci zavoda za javno zdravstvo zahvaćenih županija potpomognuti s više od 50 stručnjaka iz mreže zavoda. Njihov doprinos još jednom je istaknuo **nezaobilaznu ulogu i značaj mreže zavoda za javno zdravstvo na čelu s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo u rješavanju kriznih stanja.**

Rezultat svih provedenih aktivnosti jeste mirna epidemiološka situacija. Rizik opasnosti od mogućeg razvoja epidemija iz dana u dan vraća se onom koji je uobičajen za zahvaćeni prostor u ovo doba godine.